

Türkiye ve Diğer OECD Ülkelerinde Vergi Takozu

Ercan UŞUN*

ÖZ

Vergi takozu bir işçinin işverene toplam maliyeti ile işçinin eline geçen net ücret arasındaki farkı ifade eden bir kavramdır. İşçinin brüt ücretinden yapılan yasal kesintiler ve işveren tarafından yapılan zorunlu ödemelerdeki değişim vergi takozunu etkilemektedir. Vergi takozundaki değişimin ise, bir ülkede işgücü maliyeti, işsizlik ve kayıt dışı istihdamı etkilediği kabul edilmektedir. Bu itibarla, uluslararası karşılaştırmalarda vergi takozu oranları, işgücü maliyeti, işsizlik ve kayıt dışı istihdamın önemli bir göstergesidir. Bu çalışmada, Türkiye ve diğer OECD ülkelerindeki vergi takozu oranları karşılaştırmalı olarak analiz edilmekte, vergi takozunun farklı ülkelerdeki artış ve azalışına yol açan düzenlemeler açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın amacı, farklı ülke deneyimlerinden yola çıkarak Türkiye için önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergi takozu, işgücü vergilendirmesi, işgücü maliyetleri

Jel Sınıflandırması: H24, J32, H20

Tax Wedge in Turkey and Other OECD Countries

ABSTRACT

Tax wedge is a term which states the difference between workers' take-home pay and what it costs to employ them. The withholdings from the gross wage and the change in the obligatory payment made by the employer affect the tax wedge. It is agreed that this change in tax wedge affects the labour cost, unemployment and the shadow employment. Therefore, tax wedge rates is a significant indicator of the labour cost, unemployment and the shadow employment in international comparisons. In this study, the tax wedge rates in Turkey and other OECD countries are analysed comparatively, and the regulations leading to the increase and reduction of tax wedge in different countries are assessed. The aim of this study is to make some suggestions for Turkey by means of the experiences from different countries.

Keywords: Tax wedge, labor taxation, labor costs

Jel Classification: H24, J32, H20

GİRİŞ

Ücret üzerinden alınan vergi ve benzeri yasal yükümlülükler işgücü maliyetini belirleyen temel unsurlardır. Vergi ve benzeri yasal yükümlülüklerdeki artış işgücü maliyetini artırırken, devletin çalışanlar lehine uyguladığı indirimler ve sağladığı mali yardımlar işgücü maliyetini azaltan temel araçlardır.

Bir ülkede işgücü maliyetinin artması, işveren açısından işçi talebini azaltırken, ülke açısından ise işsizliği artıran bir faktör olarak kabul edilmektedir. OECD tarafından yayınlanan raporlarda ülkelerin vergi takozu oranları ayrıntılı olarak yer almakta ve uluslararası karşılaştırmalarda işsizliğin belirleyici bir unsuru olarak kabul edilmektedir.

* Dr.Öğr.Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Gördes Meslek Yüksekokulu, ercan.usun@cbu.edu.tr

(Makale Gönderim Tarihi:03.01.2019 / Yayına Kabul Tarihi:07.07.2019)

Doi Number: 10.18657/yonveek.507622

İşgücü maliyetindeki artışın bir diğer sonucu ise kayıt dışı istihdamdaki artıştır. Kayıtlı istihdamın maliyetindeki artış istihdamı kayıtdışı alanlara yönlendirmektedir.

Bu çalışmada, vergi takozunun uluslararası karşılaştırmalarda özellikle işsizlik ve kayıt dışı istihdamın önemli bir göstergesi olduğu kabul edilerek, Türkiye ve diğer OECD ülkelerindeki vergi takozu oranları 2007-2017 dönemini içerecek biçimde karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Dönem başlangıcının 2007 olarak belirlenmesinin temel nedeni, özellikle Türkiye'ye ilişkin vergi takozu oranlarının 2008 yılında önemli ölçüde değişim göstermiş olmasıdır. Vergi takozu oranlarının gelişimini gösteren tablolar, OECD raporlarında yer alan aile tipi sınıflandırmasına uygun olarak sekiz farklı biçimde, ülke isimlerinin alfabetik sıralamasını esas alarak düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, OECD ülkelerinde 2007-2017 dönemi vergi takozu oranlarının değişimi üzerine odaklanılmış ve en yüksek değişimlerin gerçekleştiği belirli ülkelerdeki düzenlemeler açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, Türkiye için farklı ülke deneyimlerinden yola çıkarak önerilerde bulunmaktır.

I. VERGİ TAKOZU KAVRAMI

Vergi takozu (kamasi), çalışanın gelir vergisi ve sosyal sigorta primleri ile işverenin bordro üzerinden ödemek durumunda kaldığı sigorta primi ve vergilerin toplam işgücü maliyetine oranıdır (Hodge & Hickman, 2018: 2). Diğer bir ifadeyle, vergi takozu, işgücünün işverene maliyeti (kamusal yükler dâhil) ile işgücünün eline geçen net ücreti (nakit destekler dâhil) arasındaki farkın toplam işgücü maliyeti içerisindeki yüzdesini ifade etmektedir (Tansöker, 2017: 317).

İşveren açısından toplam işgücü maliyeti, çalışanın brüt ücreti ve işverenin bordro vergileri ile sosyal sigorta primlerinin toplanmasıyla belirlenir.

Çalışanın net ücreti ise, brüt ücretinden sosyal sigorta primleri ve vergiler düşüldükten sonra kalan tutara devletten alabileceği nakit transferlerinin eklenmesi suretiyle belirlenir.

$$\text{Vergi takozu} = (\text{Toplam İşgücü Maliyeti} - \text{Net Ücret}) / \text{Toplam İşgücü Maliyeti}$$

şeklinde hesaplanabilir.

Bir ülke vergi veya sosyal sigorta primlerini artırarak vergi takozunu genişlettiğinde, işgücü maliyeti artacağından, istihdamda azalma ve işsizlikte artış söz konusu olacaktır. Buna karşılık, vergi ve sosyal sigorta primlerinin düşürülmesi, işgücü talebini artıracığından, bu da kaçınılmaz olarak daha yüksek istihdam ve daha düşük bir işsizlikle sonuçlanacaktır (Hodge & Hickman, 2018: 4).

Vergi takozu, OECD ülkeleri arasında işsizliğin önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (OECD, 2006: 60). OECD tarafından yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu vergi takozunun istihdam üzerindeki negatif etkisi olduğu gerçeğini ampirik olarak da doğrulamaktadır. Nitekim, vergi takozunun % 10 oranında azaltılmasının OECD genelinde denge işsizliği % 2,8 oranında azaltacağı ve istihdamı % 3,7 oranında artıracığı yönünde ampirik sonuçlara ulaşılmıştır.(Çelikkaya, 2013: 71).

Vergi takozundaki artışın işsizliğin yanı sıra ortaya çıkardığı diğer bir sorun kayıtdışı istihdamdır. 2004-2009 dönemine ait 30 ülkeye ilişkin Avrupa sosyal anketi verileri kullanılarak yapılan bir çalışmada, vergi takozunda % 1 oranındaki artışın kayıtdışı istihdamda % 0,2 oranında bir artışa yol açacağı tespit edilmiştir. Vergi takozunun kayıtdışı istihdam üzerinde doğrudan etkisini ele alan çalışmalar oldukça az sayıdadır. Bunun nedeni kayıtdışı istihdamın vergi takozunun yanı sıra çok sayıda faktöre bağlı olmasıdır. Ayrıca, vergi takozunun öncelikle işsizliği, ardından kayıtdışı istihdamı artırdığı söylenebilir. Şöyle ki, vergi ve sosyal sigorta primlerinde ortaya çıkan bir artış işgücü maliyetini artırmakta, işgücü maliyetindeki artış işgücü talebini azaltmakta ve işsizlik artmaktadır. İşsizliğin artması emeğin değerini düşürmekte ve işsizler pazarlık güçleri zayıfladığı için kayıtdışı çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Tansöker, 2017: 320).

II. TÜRKİYE'DE VERGİ TAKOZU

Vergi takozunu belirleyen iki temel unsur toplam işgücü maliyeti ile net ücrettir. Buna göre, Türkiye'de 2018 yılı asgari ücretli bir çalışanın toplam işgücü maliyeti ve net ücretini şöyle hesaplayabiliriz:

Toplam işgücü maliyeti çalışanın brüt ücretine % 20,5 oranında sosyal sigorta primi işveren payı ve % 2 oranında işsizlik sigortası primi işveren payı eklenmek suretiyle belirlenir.

Brüt Asgari ücret	: 2029,50 TL
Sosyal Sigorta Primi İşveren Payı (%20,5)	: 416,05 TL
İşsizlik Sigortası Primi İşveren Payı (%2)	: 40,59 TL
Toplam İşgücü Maliyeti	: 2486,14 TL
İşverenin % 5 SGK Teşviğinden Yararlanması Durumunda:	
Brüt Asgari ücret	: 2029,50 TL
SGK Primi İşveren Payı (%15,5)	: 314,57 TL
İşsizlik Sigortası Primi İşveren Payı (%2)	: 40,59 TL
Toplam İşgücü Maliyeti	: 2384,66 TL

Çalışana ödenecek net ücret hesaplanırken, brüt ücret üzerinden öncelikle % 14 oranında sosyal sigorta primi işçi payı ve % 1 oranında işsizlik sigortası primi işçi payı, kalan tutar üzerinden Gelir Vergisi kesilmekte ve brüt ücret üzerinden binde 7,59 oranında Damga Vergisi alınmaktadır. Hesaplanan net ücrete asgari geçim indirimi eklenmek suretiyle ödenecek net ücret tutarı belirlenmektedir.

Brüt Asgari Ücret	: 2029,50 TL
Sosyal Sigorta Primi İşçi Payı (%14)	: 284,13 TL
İşsizlik Sigortası Primi İşçi Payı (%1)	: 20,30 TL
Gelir Vergisi Matrahı	: 1725,07 TL
Gelir Vergisi (%15)	: 258,76 TL
Damga Vergisi (% 0,759)	: 15,40 TL
Kesintiler Toplamı	: 578,59 TL
Net Ücret	: 1450,91 TL
Asgari Geçim İndirimi (Bekâr ve çocuksuz)	: 152,21 TL

Ödenen Net Ücret : 1603,12 TL

2018 yılı bekâr ve çocuksuz asgari ücretli bir çalışanın vergi takozu:

$$\text{Vergi takozu} = (\text{Toplam İşgücü Maliyeti} - \text{Net Ücret}) / \text{Toplam İşgücü Maliyeti}$$

$$= (2486,14 - 1603,12) / 2486,14$$

$$= 35,51$$

İşverenin % 5 SGK Teşviğinden Yararlanması Durumunda:

$$\text{Vergi takozu} = (\text{Toplam İşgücü Maliyeti} - \text{Net Ücret}) / \text{Toplam İşgücü Maliyeti}$$

$$= (2384,66 - 1603,12) / 2384,66$$

$$= 32,77$$

olacaktır.

İşverenin şartları yerine getirip % 5 SGK Teşviğinden yararlanması, vergi takozu oranını % 35,51'den % 32,77'ye düşürmektedir.

İşverenin, 2016 yılı başından itibaren uygulanan asgari ücret desteğinden yararlanması da vergi takozu oranını düşürecektir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, işveren veya çalışan açısından herhangi bir maktu indirim veya yardımdan yararlanılmadığı varsayımıyla, vergi, sosyal güvenlik primi ve asgari geçim indirimi oranlarının değişmemesi, yani aynı oranların geçerli olması koşuluyla, sadece asgari ücretin aylık brüt tutarındaki artıştan dolayı vergi takozu oranlarının değişmeyecek olmasıdır. Nitekim, 2019 yılında sadece asgari ücretin aylık brüt tutarının artması, buna karşın vergi, sosyal güvenlik primi ve asgari geçim indirimi oranlarında bir değişiklik olmaması, yukarıdaki hesaplama sonucu bulunan vergi takozu oranlarını değiştirmeyecektir.

Buna karşın, mükellef bazında yararlanılan mevcut teşviklerin maktu tutarlarında ortaya çıkabilecek artış veya yeni teşviklerden yararlanılması durumunda vergi takozu oranının değişmesi söz konusu olabilir.

Kısacası, vergi, sosyal sigorta primi veya asgari geçim indirimi oranları değişmediği sürece, işveren veya çalışan lehine yürürlüğe giren yeni bir indirim veya yardımdan tüm mükelleflerin yararlandığı varsayımıyla vergi takozu oranının düştüğü söylenebilir.

III. OECD ÜLKELERİNDE VERGİ TAKOZU

OECD ülkelerinde 2007-2017 dönemi vergi takozu oranlarının gelişimini, öncelikle farklı aile tipleri açısından inceleyecek ve söz konusu döneme ilişkin önemli değişimleri Türkiye ve diğer OECD ülkeleri bazında açıklamaya çalışacağız.

A. Farklı Aile Tipleri Açısından Vergi Takozu

OECD Raporlarında (Taxing Wages) sekiz aile tipi üzerinden vergi takozu oranları hesaplanmaktadır. Aile tipleri, “düşük ücretli (ortalama ücretin %67’si) bekâr çocuksuz çalışan”, “ortalama ücretli (ortalama ücretin %100’ü) bekâr çocuksuz çalışan”, “yüksek ücretli (ortalama ücretin %167’si) bekâr çocuksuz çalışan”, “düşük ücretli evli iki çocuklu bekâr çalışan”, “ortalama ücretli evli iki çocuklu tek çalışan”, “ortalama ve ortalama ücretin %33’ü iki çocuklu iki çalışan”, “ortalama ve düşük ücretli iki çocuklu iki çalışan” ve “ortalama ve ortalama ücretin %33’ü çocuksuz iki çalışan” şeklindedir.

1. Düşük Ücretli Bekâr Çocuksuz Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 1’de görüleceği üzere, düşük ücretli bekâr çocuksuz çalışan açısından en büyük değişim Türkiye’de gerçekleşmiş, 2007’de % 41,1 iken 2017’de % 33,2’ye düşmüş ve 2007’ye göre 2017’de %7,9 oranında azalış göstermiştir. Dönem içerisinde en önemli değişim 2008 ve 2016 yıllarında gerçekleşmiş, 2008’de bir önceki yıla göre %5, 2016’da ise %3 düşmüştür.

Tablo 1: Düşük Ücretli Bekâr Çocuksuz Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	29,0	27,4	28,0	28,3	27,8	27,8	29,4	29,5	29,2	29,2	29,2
Almanya	47,0	46,5	45,9	44,9	45,6	45,5	45,1	45,1	45,3	45,4	45,5
Avustralya	23,7	22,0	20,8	21,0	20,7	21,7	21,9	22,4	23,1	23,4	23,7
Avusturya	44,2	44,5	43,3	43,5	43,9	44,2	44,6	44,8	45,1	43,0	43,1
Belçika	49,7	50,3	50,0	50,4	50,6	50,5	50,0	49,9	49,4	47,5	47,2
Çek C.	40,6	40,1	38,8	39,0	39,7	39,4	39,4	39,7	40,0	40,3	40,8
Danimarka	36,3	35,9	35,4	34,2	34,5	34,6	34,3	34,1	34,3	34,2	34,1
Estonya	37,6	37,1	37,8	38,7	39,0	39,2	38,8	38,9	38,0	37,9	37,9
Finlandiya	38,6	38,7	37,2	36,8	36,8	36,8	37,6	38,0	37,9	38,3	36,9
Fransa	46,5	46,6	46,6	46,8	47,0	46,9	45,5	45,0	43,3	42,9	42,8
Hollanda	33,4	34,1	33,3	33,6	33,5	33,3	32,7	31,8	32,0	30,4	30,5
İngiltere	30,8	29,7	29,1	29,4	28,5	27,9	26,8	26,2	26,0	26,1	26,1
İrlanda	15,0	15,1	16,2	16,8	20,0	20,8	21,8	22,0	21,5	21,1	21,0
İspanya	35,7	34,1	34,4	36,5	36,8	37,2	37,2	37,3	35,8	35,8	35,8
İsrail	16,9	15,5	14,5	14,1	13,9	13,8	13,6	14,2	14,8	15,3	15,1
İsveç	43,3	42,8	41,3	40,7	40,7	40,8	40,9	40,5	40,6	40,8	40,9
İsviçre	19,6	19,1	19,1	19,3	19,5	19,4	19,4	19,2	19,1	19,1	19,0
İtalya	42,9	43,3	43,5	44,0	44,5	44,7	44,9	41,9	40,8	40,8	40,7
İzlanda	27,1	27,6	26,1	28,4	29,4	29,3	29,7	29,7	30,2	30,4	30,1
Japonya	27,8	28,0	27,8	28,9	29,5	29,9	30,2	30,6	30,9	31,0	31,1
Kanada	26,6	26,6	26,1	25,8	26,0	26,2	26,3	26,5	26,5	26,5	26,0
Kore	16,8	17,4	16,9	17,4	17,8	18,0	18,4	18,5	18,7	19,2	19,3
Lüksemburg	28,5	28,2	27,4	27,7	29,5	29,2	30,1	30,5	31,2	31,3	29,0
Macaristan	46,1	46,8	46,2	43,8	45,2	47,9	49,0	49,0	49,0	48,2	46,2
Meksika	11,1	11,0	11,9	12,9	13,2	13,6	14,4	14,7	15,0	15,3	16,2
Norveç	34,2	34,2	34,1	34,1	34,3	34,2	34,1	33,8	33,7	33,2	32,9
Polonya	37,1	31,4	33,1	33,3	33,4	34,7	34,8	34,9	35,0	34,9	35,0
Portekiz	32,5	32,2	31,9	32,2	32,3	32,6	35,2	34,9	36,3	36,5	36,6
Slovak C.	35,5	36,1	34,4	34,7	36,1	36,9	38,5	38,6	38,8	39,0	39,2
Slovenya	40,9	40,3	39,7	38,6	38,7	38,6	38,5	38,6	38,6	38,7	40,0
Şili	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Türkiye	41,1	36,1	34,1	34,4	34,5	34,6	34,9	35,8	35,9	32,9	33,2
Y. Zelanda	19,0	18,1	15,5	14,3	13,0	13,1	13,3	13,4	13,5	13,6	13,7
Yunanistan	36,5	36,3	36,6	35,8	39,5	39,5	37,2	36,3	35,0	36,4	36,8
OECD Ort.	32,6	31,8	31,5	31,7	32,2	32,4	32,5	32,4	32,4	32,2	32,1

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018, s.141; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.135

Not: Letonya ve Litvanya’ya ilişkin verilerin tamamına ulaşılamadığından, bu iki ülke verileri düzenlediğimiz tablolarda yer almamaktadır.

Türkiye’nin yanı sıra Yeni Zelanda ve İngiltere’de önemli ölçüde düştüğü gözlenmektedir. Yeni Zelanda’da 2007’de %19 iken 2017’de %13,7’ye düşmüş ve 2007’ye göre 2017’de %5,3 azalış göstermiştir. İngiltere’de 2007’de %30,8 iken 2017’de %26,1’e düşmüş ve 2007’ye göre 2017’de %4,7 azalış göstermiştir.

İrlanda ve Meksika ise en yüksek artışların gözlemlendiği ülkelerdir. İrlanda’da 2007’de %15 iken 2017’de %21’e; Meksika’da 2007’de % 11,1 iken 2017’de %16,2’ye yükselmiştir.

2. Ortalama Ücretli Bekâr Çocuksuz Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 2’de görüleceği üzere, ortalama ücretli bekâr çocuksuz çalışan açısından en büyük değişim Macaristan’da gerçekleşmiş; 2007’de % 54,5 iken 2017’de %46,2’ye düşmüştür.

Tablo 2: Ortalama Ücretli Bekâr Çocuksuz Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	30,9	30,1	30,3	30,7	29,9	29,8	31,5	31,6	31,4	31,6	31,7
Almanya	51,8	51,3	50,8	49,0	49,7	49,7	49,3	49,3	49,4	49,5	49,7
Avustralya	27,7	26,9	26,7	26,8	26,7	27,3	27,4	27,7	28,4	28,6	28,6
Avusturya	48,8	49,0	47,9	48,2	48,5	48,8	49,2	49,4	49,6	47,3	47,4
Belçika	55,6	55,9	55,7	55,9	56,1	56,0	55,7	55,6	55,3	53,9	53,7
Çek C.	42,9	43,4	42,0	42,1	42,6	42,5	42,4	42,6	42,8	43,0	43,4
Danimarka	39,1	38,9	37,6	36,4	36,6	36,7	36,4	36,3	36,4	36,4	36,3
Estonya	39,0	38,4	39,2	40,1	40,3	40,4	39,9	40,0	39,0	39,0	39,0
Finlandiya	43,9	43,8	42,5	42,3	42,3	42,5	43,1	43,6	43,5	44,1	42,9
Fransa	49,7	49,8	49,8	49,9	50,0	50,1	48,8	48,4	48,4	48,0	47,6
Hollanda	38,7	39,2	38,0	38,1	38,0	38,6	40,6	39,0	37,0	37,2	37,5
İngiltere	34,1	32,8	32,4	32,6	32,5	32,1	31,4	31,0	30,8	30,9	30,9
İrlanda	22,2	22,3	24,7	25,8	25,8	26,9	27,6	27,9	27,3	27,0	27,2
İspanya	39,0	38,0	38,3	39,7	40,0	40,6	40,7	40,7	39,4	39,4	39,3
İsrail	24,9	22,9	21,3	20,7	20,8	20,4	20,4	21,1	21,8	22,3	22,1
İsveç	45,3	44,8	43,2	42,8	42,8	42,9	43,0	42,5	42,6	42,8	42,9
İsviçre	22,4	21,9	22,0	22,1	22,3	22,1	22,2	21,9	21,8	21,8	21,8
İtalya	46,4	46,6	46,8	47,2	47,6	47,7	47,8	47,8	47,8	47,8	47,7
İzlanda	30,5	30,9	30,5	33,4	34,1	33,8	34,1	33,9	34,3	34,0	33,2
Japonya	29,3	29,5	29,2	30,2	30,8	31,3	31,6	32,0	32,3	32,5	32,6
Kanada	31,3	31,3	30,5	30,4	30,6	30,8	31,0	31,6	31,5	31,4	30,9
Kore	19,7	20,0	19,5	20,1	20,5	21,0	21,5	21,7	22,0	22,3	22,6
Lüksemburg	35,0	34,7	33,9	34,3	36,3	36,0	37,2	37,6	38,4	38,5	36,7
Macaristan	54,5	54,1	53,1	46,6	49,5	49,5	49,0	49,0	49,0	48,2	46,2
Meksika	15,9	15,1	15,3	16,0	18,7	19,0	19,3	19,5	19,8	20,1	20,4
Norveç	37,5	37,6	37,3	37,3	37,6	37,4	37,4	36,9	36,8	36,3	35,9
Polonya	38,2	33,2	34,1	34,2	34,3	35,5	35,6	35,7	35,7	35,6	35,6
Portekiz	37,3	36,9	36,5	37,1	38,0	37,6	41,4	41,2	42,1	41,6	41,4
Slovak C.	38,4	38,8	37,7	37,9	38,8	39,6	41,1	41,3	41,4	41,5	41,6
Slovenya	43,3	42,9	42,2	42,5	42,6	42,5	42,4	42,5	42,6	42,7	42,9
Şili	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Türkiye	42,2	38,7	36,7	37,0	37,0	37,1	37,4	38,1	38,2	38,2	38,7
Y. Zelanda	21,1	20,5	18,1	17,0	15,9	16,4	16,9	17,2	17,6	17,9	18,1
Yunanistan	42,1	41,5	41,3	40,1	43,0	42,9	41,3	40,4	39,1	40,5	40,8
OECD Ort.	36,2	35,6	35,2	35,3	35,8	35,9	36,1	36,1	36,1	36,0	35,9

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018, s.144; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.138

Türkiye, ikinci önemli düşüşün gözlendiği ülke olmuştur. 2007’de %42,2 iken 2017’de %38,7’e düşmüştür. Dönem içerisinde en önemli değişim 2008 yılında gerçekleşmiş, bir önceki yıla göre %3,5 azalmıştır.

İrlanda ve Meksika yine en yüksek artışların gözlendiği ülkeler olmuştur. İrlanda’da 2007’de % 22,2 iken 2017’de 27,2’ye; Meksika’da 2007’de % 15,9 iken 2017’de %20,4’e yükselmiştir.

3. Yüksek Ücretli Bekâr Çocuksuz Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 3’de görüleceği üzere, yüksek ücretli bekâr çocuksuz çalışan açısından en büyük değişim yine Macaristan’da gerçekleşmiş; 2007’de % 58,6 iken 2017’de % 46,2’ye düşmüştür. Danimarka’da da benzer değişim gözlenmiş, 2007’de % 48,2 iken 2017’de % 42,1’e düşmüştür.

Tablo 3: Yüksek Ücretli Bekar Çocuksuz Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	35,8	35,5	35,6	35,9	34,7	34,6	36,3	36,4	36,3	36,4	36,5
Almanya	53,8	53,1	53,1	51,5	51,3	51,2	51,2	51,3	51,3	51,3	51,4
Avustralya	32,8	32,7	32,6	32,4	32,2	33,1	33,2	33,4	34,0	34,1	34,1
Avusturya	51,7	51,8	51,2	51,4	51,5	51,4	51,9	52,0	52,1	50,7	50,8
Belçika	60,9	61,1	60,9	61,0	61,1	61,0	60,8	60,8	60,7	59,9	59,6
Çek C.	46,7	46,1	44,6	44,7	45,0	44,9	44,9	45,0	45,1	45,2	45,5
Danimarka	48,2	48,1	47,1	43,2	43,5	43,7	42,9	42,3	42,4	42,2	42,1
Estonya	40,1	39,5	40,3	41,2	41,3	41,4	40,8	40,9	39,9	39,9	39,9
Finlandiya	49,7	49,5	48,3	48,2	48,3	48,5	48,9	49,4	49,4	50,1	49,1
Fransa	53,4	53,4	53,6	53,6	53,8	54,0	54,1	54,3	54,3	54,4	54,4
Hollanda	42,0	42,5	41,8	41,8	41,8	42,4	42,1	50,4	42,2	42,0	42,1
İngiltere	38,0	37,5	36,9	37,2	37,9	37,8	37,6	37,3	37,3	37,5	37,3
İrlanda	33,0	33,1	35,2	36,4	38,0	38,9	39,2	39,5	38,7	38,0	37,9
İspanya	42,3	41,4	41,6	42,4	42,5	43,5	44,3	45,0	43,8	43,8	43,7
İsrail	34,2	32,2	30,0	29,5	29,2	28,6	29,2	30,0	30,8	31,5	31,3
İsveç	53,1	52,8	51,2	51,0	50,9	50,7	50,8	50,6	50,7	51,5	51,6
İsviçre	26,7	26,4	26,5	26,6	26,8	26,7	26,8	26,4	26,3	26,4	26,4
İtalya	51,4	51,8	52,0	52,5	53,0	53,2	53,3	53,6	54,2	54,1	53,8
İzlanda	33,4	33,6	34,1	37,8	38,4	38,3	38,6	38,4	38,6	38,6	38,3
Japonya	32,4	32,5	32,3	33,3	33,8	34,2	34,5	34,7	34,9	35,0	35,0
Kanada	32,9	32,9	32,6	32,7	32,8	32,9	33,1	33,3	33,3	32,7	32,3
Kore	22,5	22,6	21,8	21,7	22,2	22,6	23,0	23,5	24,2	24,6	25,0
Lüksemburg	41,9	41,7	41,4	41,6	43,7	43,3	44,4	44,6	45,3	45,3	44,0
Macaristan	58,6	59,1	58,3	53,1	51,6	50,7	49,0	49,0	49,0	48,2	46,2
Meksika	22,0	20,6	20,9	21,4	21,6	22,0	22,2	22,6	22,8	23,1	23,4
Norveç	43,2	43,2	43,0	43,0	43,2	43,1	43,0	42,5	42,5	42,0	41,7
Polonya	39,0	35,1	34,1	35,0	35,0	36,2	36,2	36,3	36,3	36,2	36,2
Portekiz	43,0	42,6	42,2	43,1	44,6	43,6	47,7	47,4	48,1	47,1	46,7
Slovak C.	40,5	40,7	40,1	40,3	40,8	41,6	43,3	43,4	43,4	43,5	43,5
Slovenya	49,1	48,3	47,1	47,6	47,7	47,5	46,1	46,4	46,5	46,1	46,3
Şili	7,8	7,0	7,0	8,0	8,1	8,2	8,1	8,1	8,2	8,3	8,3
Türkiye	43,1	41,1	39,2	39,8	40,0	40,2	40,6	41,5	41,8	42,1	42,3
Y. Zelanda	26,8	26,3	24,6	23,3	22,0	22,4	22,8	23,1	23,3	23,6	23,8
Yunanistan	47,3	46,4	46,0	45,6	48,2	48,1	48,9	48,2	45,6	46,1	46,4
OECD Ort.	40,6	40,1	39,7	39,8	40,0	40,2	40,4	40,7	40,5	40,4	40,3

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018; 2008, s.147 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.141

Buna karşın, İrlanda'da 2007'de % 33 iken 2017'de % 37,9'a; İzlanda'da 2007'de % 33,4 iken 2017'de %38,3'e yükselmiştir.

Türkiye'de ise, 2007'de % 43,1 olan oranın 2017'de %42,3'e düştüğü, dolayısıyla dönem boyunca önemli bir değişim göstermediği gözlenmektedir.

4. Düşük Ücretli Evli İki Çocuklu Bekâr Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 4'te görüleceği üzere, düşük ücretli iki çocuklu bekâr çalışan açısından en yüksek oranda değişim Polonya'da gerçekleşmiş, 2007'de %10,1 iken 2017'de %-20,6 düzeyine düşmüştür. Polonya'ya benzer şekilde Fransa'da 2007'de %38,3 iken 2017'de %24,6'ya düşmüştür.

Tablo 4: Düşük Ücretli İki Çocuklu Bekar Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	9,9	7,6	7,4	8,9	8,9	9,8	11,3	12,0	11,7	12,2	12,7
Almanya	33,5	33,2	31,2	29,8	31,0	31,3	31,0	31,3	30,9	31,2	31,5
Avustralya	-4,3	-4,9	-7,2	-6,5	-5,7	-3,2	-2,6	-1,8	-1,4	-1,1	0,8
Avusturya	27,7	28,4	25,5	26,1	27,2	28,0	28,8	29,2	29,6	27,4	27,7
Belçika	35,6	35,9	35,7	36,8	37,0	36,9	36,2	36,1	35,6	33,5	33,3
Çek C.	16,5	15,1	15,6	15,8	25,4	24,2	24,1	24,8	24,7	21,8	22,5
Danimarka	11,3	11,3	10,6	9,1	9,7	9,7	9,2	7,2	7,5	7,3	6,0
Estonya	21,9	18,7	22,7	24,1	25,2	26,3	26,6	27,4	21,7	21,8	22,6
Finlandiya	27,1	26,9	25,6	25,5	25,7	25,6	26,8	27,3	27,2	27,9	26,4
Fransa	38,3	38,6	38,5	38,8	38,9	38,8	37,1	36,6	35,7	24,4	24,6
Hollanda	12,9	13,8	11,4	12,2	12,1	11,7	11,8	11,3	10,2	7,0	7,0
İngiltere	15,9	11,8	8,5	9,3	7,1	6,7	5,7	4,6	5,3	7,3	8,9
İrlanda	-25,6	-25,1	-29,4	-27,8	-26,2	-21,9	-20,7	-19,6	-19,1	-19,2	-17,1
İspanya	28,3	28,4	28,4	29,2	29,9	30,3	30,4	30,6	24,2	24,2	24,2
İsrail	2,4	2,5	1,8	1,6	0,8	0,5	1,2	2,9	2,9	1,1	1,8
İsviçre	34,5	34,1	33,0	32,3	32,6	32,9	33,2	33,0	33,2	33,6	33,9
İsviçre	6,1	3,1	4,4	4,7	4,9	5,0	4,7	4,1	4,1	3,9	3,9
İtalya	25,1	26,4	26,9	28,1	29,0	29,4	29,0	26,2	25,4	25,3	25,3
İzlanda	15,3	14,9	12,2	16,7	19,0	17,0	19,0	19,1	20,4	21,3	22,0
Japonya	21,7	21,9	21,5	18,6	19,8	23,5	23,8	24,3	24,7	24,9	25,1
Kanada	-2,6	-6,1	-9,7	-7,5	-7,2	-6,8	-6,1	-4,7	-15,4	-15,2	-15,2
Kore	16,1	16,6	16,3	16,7	17,1	17,3	17,5	16,9	17,0	17,0	17,3
Lüksemburg	4,2	2,2	-0,4	0,6	3,1	3,5	5,1	6,1	7,3	7,7	5,2
Macaristan	29,1	29,9	29,8	27,4	20,2	23,0	25,5	26,4	27,2	25,5	22,0
Meksika	11,1	11,0	11,9	12,9	13,2	13,6	14,4	14,7	15,0	15,3	16,2
Norveç	20,0	20,6	20,6	20,9	21,6	21,7	22,0	22,0	22,3	22,0	22,1
Polonya	10,1	28,4	28,4	28,4	28,4	29,6	29,6	26,9	23,9	-16,3	-20,6
Portekiz	24,2	22,8	19,5	20,6	22,3	23,1	25,5	25,0	25,4	21,8	22,0
Slovak C.	22,8	24,2	21,6	21,9	23,6	24,5	26,4	26,9	27,3	27,9	28,5
Slovenya	15,6	13,7	12,5	12,4	12,8	13,0	13,1	9,9	10,1	10,5	12,7
Şili	6,0	3,2	3,3	6,1	6,1	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
Türkiye	41,1	34,8	32,7	33,0	33,1	33,2	33,6	34,4	34,6	31,3	31,6
Y. Zelanda	-16,9	-17,3	-17,1	-17,7	-18,3	-18,2	-16,9	-15,8	-14,4	-14,6	-13,5
Yunanistan	35,5	36,3	35,7	34,4	38,5	38,4	33,7	32,8	31,3	32,1	32,5
OECD Ort.	17,1	16,5	15,6	16,4	17,0	17,6	17,9	17,7	17,1	15,2	15,3

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018, s.150; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.144

Söz konusu düşürlere karşın, İrlanda'da 2007'de %-25,6 iken 2017'de %-17,1'e; İzlanda'da 2007'de %15,3 iken 2017'de %22'ye yükselmiştir.

Türkiye'de ise, 2007'de %41,1 iken 2017'de %31,6'ya düşmüştür. 2008 yılı, dönem içerisinde en önemli düşüş oranının (%6,3) gözlemlendiği yıl olmuştur. 2017 yılı itibarıyla Türkiye OECD ortalamasının (%15,3) hala iki katından yüksek bir orana (%31,6) sahiptir.

5. Ortalama Ücretli Evli İki Çocuklu Tek Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 5'de görüleceği üzere, ortalama ücretli evli iki çocuklu tek çalışan açısından en büyük değişim Polonya'da gerçekleşmiş, 2007'de % 32,4 iken 2017'de % 10'a düşmüştür. Polonya'ya benzer şekilde Macaristan'da da önemli ölçüde değişim göstermiş, 2007'de %44 iken 2017'de %30,8'e düşmüştür.

Tablo 5: Ortalama Ücretli Evli İki Çocuklu Tek Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	19,2	17,1	17,4	18,5	18,5	18,6	20,3	20,6	20,4	20,6	20,8
Almanya	35,5	35,1	33,5	32,6	33,8	34,0	33,6	33,8	34,0	34,2	34,5
Avustralya	14,9	14,9	14,2	14,6	15,2	16,8	16,9	17,4	17,8	18,1	20,8
Avusturya	37,7	38,2	36,0	36,4	37,3	37,9	38,6	38,9	39,2	36,8	37,0
Belçika	40,3	40,6	40,4	41,2	41,4	41,3	40,7	40,6	40,3	38,5	38,3
Çek C.	21,3	20,8	20,9	21,1	26,8	26,1	26,1	26,7	26,8	25,1	25,9
Danimarka	27,6	27,4	26,9	25,4	25,9	26,2	25,9	25,6	25,9	25,8	25,8
Estonya	29,5	26,8	29,8	31,0	31,8	32,4	32,4	32,9	28,6	28,5	28,9
Finlandiya	38,2	38,4	37,2	37,0	37,2	37,3	38,1	38,6	38,9	39,6	38,4
Fransa	42,5	42,5	42,7	42,9	43,0	43,1	41,1	40,5	40,5	40,0	39,4
Hollanda	29,6	30,3	29,7	30,8	31,1	32,1	34,5	33,0	31,4	31,9	32,3
İngiltere	28,4	26,9	26,2	26,5	26,4	27,5	26,8	26,4	25,8	26,0	26,1
İrlanda	4,0	3,8	2,8	4,7	5,6	8,0	9,3	9,7	9,3	8,2	10,8
İspanya	32,9	32,0	32,4	34,0	34,3	34,7	34,8	34,9	33,7	33,7	33,7
İsrail	21,9	20,0	18,3	17,5	17,1	16,6	17,0	18,7	19,2	19,6	19,5
İsveç	39,4	39,2	37,7	37,2	37,4	37,6	37,9	37,4	37,7	38,0	38,2
İsviçre	11,4	9,2	10,1	10,3	10,2	10,1	9,8	9,3	9,2	9,2	9,1
İtalya	35,7	36,6	36,9	37,8	38,5	38,8	38,4	38,5	38,7	38,7	38,6
İzlanda	19,1	18,4	16,0	19,2	21,3	19,6	21,3	21,8	23,2	23,6	23,8
Japonya	23,8	24,0	23,6	22,1	23,1	25,7	26,0	26,5	27,0	27,2	27,4
Kanada	19,7	19,0	16,6	17,6	18,0	18,2	18,6	19,3	11,0	11,6	11,5
Kore	17,5	17,8	17,1	17,8	18,0	18,5	19,1	19,4	19,8	20,1	20,4
Lüksemburg	10,9	11,2	11,1	11,6	13,7	13,6	14,6	15,2	16,0	16,2	15,3
Macaristan	44,0	43,9	43,2	36,7	33,0	34,2	34,2	34,8	35,3	33,8	30,8
Meksika	15,9	15,1	15,3	16,0	18,7	19,0	19,3	19,5	19,8	20,1	20,4
Norveç	30,5	30,8	30,6	30,7	31,2	31,1	31,2	32,0	32,1	31,7	31,4
Polonya	32,4	28,4	28,4	28,4	28,4	29,6	29,9	30,3	30,6	14,4	10,0
Portekiz	27,7	26,3	25,4	26,3	27,3	27,9	30,2	29,8	30,8	28,7	28,8
Slovak C.	23,9	25,3	22,8	22,9	24,9	25,8	27,6	28,1	28,5	29,0	29,6
Slovenya	24,5	23,1	22,1	22,9	23,2	23,2	23,2	23,5	23,6	23,9	24,5
Şili	7,0	6,2	6,2	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Türkiye	42,2	37,2	35,2	35,4	35,5	35,6	35,8	36,6	36,7	36,6	37,0
Y. Zelanda	0,8	0,7	-0,3	-0,9	-1,1	0,6	2,4	3,8	4,9	5,5	6,4
Yunanistan	42,4	41,8	41,6	40,4	43,5	43,4	40,6	39,7	37,7	38,6	39,0
OECD Ort.	26,5	25,6	24,9	25,4	26,1	26,5	26,8	26,9	26,6	26,1	26,1

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018, s.153; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.147

Buna karşın, İrlanda'da 2007'de %4 iken 2017'de %10,8'e; Avustralya'da 2007'de %14,9 iken 2017'de %20,8'e yükselmiştir.

Türkiye'de ise, 2007'de %42,2 iken 2017'de %37'ye düşmüştür. Dönem içerisinde en önemli değişim 2008 yılında gözlenmiştir. 2017 yılı itibariyle Türkiye, OECD ortalamasının (%26,1) oldukça üzerinde bir orana (%37) sahiptir.

6. Ortalama ve Ortalama Ücretin %33'ü İki Çocuklu İki Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 6'da görüleceği üzere, ortalama ve ortalama ücretin %33'ü iki çocuklu iki çalışan açısından en önemli değişim yine Polonya'da gerçekleşmiş, 2007'de %32,5 iken 2017'de %24,2'ye düşmüştür. Polonya'ya benzer şekilde Macaristan'da da önemli ölçüde değişim göstermiş. 2007'de %42,8 iken 2017'de %34,6'ya düşmüştür.

Tablo 6: Ortalama ve Ortalama Ücretin %33'ü İki Çocuklu İki Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	23,5	21,0	22,6	23,0	22,6	22,7	24,3	24,6	24,3	24,4	24,5
Almanya	40,6	40,3	39,0	37,7	38,6	38,8	38,4	38,6	38,7	38,9	39,1
Avustralya	19,6	19,1	18,0	18,0	17,9	18,8	19,9	20,9	22,7	24,4	24,5
Avusturya	38,3	38,7	36,4	36,7	37,4	37,8	38,3	38,5	38,5	36,5	36,6
Belçika	41,2	41,6	41,5	42,2	42,4	42,4	41,9	41,7	41,3	38,7	38,4
Çek C.	29,4	30,5	30,2	30,3	33,2	32,6	32,5	32,9	32,8	31,4	31,7
Danimarka	31,5	31,3	30,7	29,5	29,9	30,1	29,8	29,5	29,8	29,7	29,7
Estonya	32,5	30,4	33,1	34,1	34,5	35,0	34,8	35,2	31,7	31,7	32,2
Finlandiya	36,4	36,4	35,2	35,0	35,0	34,9	35,6	36,1	35,9	36,4	35,4
Fransa	40,0	39,4	40,4	40,6	40,7	41,0	39,4	37,5	37,8	37,5	36,9
Hollanda	29,6	30,2	29,2	29,5	29,5	29,6	31,7	30,1	28,5	27,7	27,9
İngiltere	26,4	25,2	24,4	24,7	24,8	24,4	23,3	22,6	22,4	22,7	22,8
İrlanda	7,2	7,3	8,7	10,6	12,3	13,4	14,4	14,6	13,9	13,3	13,5
İspanya	35,1	34,4	34,6	35,7	35,9	36,4	36,4	36,5	35,5	35,5	35,4
İsrail	18,3	16,8	15,5	14,9	13,5	13,0	13,2	15,8	16,1	16,5	16,4
İsveç	39,1	38,8	37,3	36,8	36,9	37,1	37,4	36,9	37,1	37,5	37,7
İsviçre	14,1	12,4	13,1	13,3	13,2	13,1	12,9	12,3	12,3	12,2	12,2
İtalya	37,8	38,6	38,9	39,6	40,2	40,5	40,3	38,9	38,4	38,4	38,3
İzlanda	25,1	24,6	22,5	26,2	27,7	26,9	28,0	28,3	29,1	29,4	29,3
Japonya	25,0	25,2	24,9	24,0	25,1	27,2	27,5	28,0	28,4	28,6	28,7
Kanada	24,0	23,9	23,0	23,1	23,4	23,6	24,0	24,2	19,9	20,4	20,1
Kore	17,3	17,6	17,1	17,8	18,0	18,6	19,0	19,2	19,5	19,7	20,0
Lüksemburg	15,6	15,8	15,4	15,9	18,0	17,9	19,0	19,6	20,5	20,6	19,1
Macaristan	42,8	42,8	42,1	36,4	34,4	35,4	36,2	38,3	38,7	37,4	34,6
Meksika	13,7	13,1	13,5	14,1	16,3	16,7	17,0	17,3	17,6	18,0	18,3
Norveç	31,4	31,6	31,5	31,6	32,0	31,8	31,7	31,3	31,3	30,8	30,5
Polonya	32,5	28,4	28,4	29,3	29,7	31,1	31,3	31,7	31,9	25,8	24,2
Portekiz	28,8	28,4	27,7	28,2	28,4	28,9	31,2	30,8	31,2	30,1	30,2
Slovak C.	29,0	30,1	26,7	27,2	29,4	30,3	33,0	33,4	31,7	32,0	32,2
Slovenya	32,1	30,7	30,0	30,4	30,6	30,6	30,5	33,9	34,1	34,1	34,3
Şili	5,5	4,5	4,5	5,1	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9
Türkiye	41,9	36,2	34,1	34,3	34,4	34,4	34,7	35,4	35,5	33,8	34,2
Y. Zelanda	9,7	9,2	8,0	7,4	7,0	8,6	10,0	11,1	12,0	12,8	13,5
Yunanistan	40,4	40,0	39,8	38,9	41,9	41,9	39,9	38,9	37,1	38,0	38,3
OECD Ort.	28,3	27,5	27,0	27,4	27,9	28,2	28,5	28,7	28,4	28,1	28,0

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018, s.156; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.150

Buna karşın, İrlanda'da 2007'de %7,2 iken 2017'de %13,5'e; Avustralya'da 2007'de %19,6 iken 2017'de %24,5'e yükselmiştir.

Türkiye'de ise, 2007'de %41,9 iken 2017'de %34,2'ye düşmüştür. Dönem içerisinde en önemli değişim 2008 yılında gözlenmiştir.

7. Ortalama ve Düşük Ücretli İki Çocuklu İki Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 7'de görüleceği üzere, ortalama ve düşük ücretli iki çocuklu iki çalışan açısından en önemli değişim Macaristan'da gerçekleşmiş, 2007'de %44,8 iken 2017'de %37'e düşmüştür. Benzer şekilde, Polonya'da 2007'de %34,1 iken 2017'de %26,8'e düşmüştür.

Tablo 7: Ortalama ve Düşük Ücretli İki Çocuklu İki Çalışan Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	25,6	23,7	24,9	25,3	24,6	24,7	26,3	26,6	26,3	26,4	26,5
Almanya	44,6	44,2	43,0	41,4	42,3	42,4	42,0	42,2	42,3	42,5	42,7
Avustralya	23,5	23,0	22,4	23,8	24,3	25,0	25,2	25,5	26,3	26,5	26,6
Avusturya	41,2	41,6	39,7	40,1	40,7	41,2	41,7	42,0	42,2	39,9	40,0
Belçika	48,3	48,5	48,3	48,9	49,1	49,0	48,5	48,4	48,1	46,4	46,2
Çek C.	34,1	34,5	34,2	34,3	35,5	35,1	35,1	35,5	35,5	34,5	35,0
Danimarka	33,7	33,4	32,9	31,7	32,0	32,1	31,8	31,6	31,8	31,7	31,7
Estonya	34,4	32,6	34,7	35,8	36,2	36,6	36,3	36,6	33,7	33,6	33,8
Finlandiya	38,4	38,5	37,2	37,0	37,0	37,1	37,9	38,4	38,4	39,0	37,7
Fransa	44,9	45,1	45,1	45,3	45,4	45,5	44,1	43,6	43,0	42,5	42,2
Hollanda	32,9	33,6	31,7	31,9	31,8	31,9	33,0	31,7	30,6	29,5	29,7
İngiltere	29,9	28,6	28,0	28,4	28,1	27,7	26,8	26,3	26,2	26,4	26,5
İrlanda	12,8	12,9	14,6	16,2	17,8	18,8	19,9	20,2	19,7	19,0	19,0
İspanya	35,8	34,6	34,9	36,7	37,0	37,5	37,6	37,6	36,3	36,3	36,2
İsrail	17,2	16,0	14,8	14,4	14,1	13,8	14,1	15,1	15,5	15,9	15,8
İsveç	41,0	40,5	39,1	38,6	38,7	38,8	39,1	38,7	38,8	39,1	39,3
İsviçre	17,2	15,7	16,2	16,4	16,3	16,3	16,0	15,5	15,4	15,3	15,3
İtalya	41,2	41,7	41,9	42,5	43,0	43,2	43,1	41,9	41,6	41,5	41,5
İzlanda	28,8	28,2	26,9	30,4	31,6	30,9	31,8	32,1	32,6	32,5	32,0
Japonya	26,0	26,2	25,9	25,4	26,4	28,2	28,5	28,9	29,3	29,4	29,6
Kanada	27,4	27,3	26,6	26,5	26,7	26,9	27,2	27,3	24,3	24,7	24,3
Kore	17,4	17,8	17,3	17,9	18,2	18,6	19,1	19,3	19,6	20,0	20,2
Lüksemburg	21,1	21,2	20,8	21,4	23,4	23,4	24,7	25,3	26,2	26,4	24,7
Macaristan	44,8	45,1	44,4	39,6	37,9	39,6	40,1	40,5	40,8	39,6	37,0
Meksika	14,0	13,4	14,0	14,7	16,5	16,8	17,3	17,6	17,9	18,2	18,7
Norveç	33,3	33,5	33,3	33,4	33,7	33,7	33,7	33,4	33,3	32,9	32,6
Polonya	34,1	28,8	28,7	30,7	31,0	32,3	32,5	32,8	33,0	28,0	26,8
Portekiz	32,8	32,2	31,2	32,5	34,3	34,5	37,0	36,7	35,7	36,1	36,3
Slovak C.	32,2	33,0	31,2	31,5	32,7	33,6	35,2	35,5	35,7	36,0	36,3
Slovenya	35,7	34,9	34,2	34,0	34,1	34,3	34,4	34,5	34,6	34,4	35,1
Şili	6,6	5,5	5,5	6,6	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Türkiye	41,8	37,1	35,1	35,4	35,4	35,6	35,8	36,6	36,7	35,5	35,9
Y. Zelanda	16,1	15,7	14,7	13,9	13,2	14,7	15,9	16,3	16,5	16,7	16,9
Yunanistan	41,2	40,6	40,5	39,3	42,4	42,4	40,3	39,4	37,7	38,7	39,0
OECD Ort.	31,0	30,3	29,8	30,3	30,8	31,1	31,3	31,3	31,1	30,8	30,7

Kaynak: OECD. Taxing Wages. 2018. s.159; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.153

Buna karşın, İrlanda'da 2007'de % 12,8 iken 2017'de %19'a; Meksika'da 2007'de %14 iken 2017'de %18,7'ye yükselmiştir.

Türkiye'de 2007'de %41,8 iken 2017'de %35,9'a düşmüştür. Değişim büyük ölçüde 2008 yılında gerçekleşmiştir.

8. Ortalama ve Ortalama Ücretin %33'ü Çocuksuz İki Çalışan Açısından Vergi Takozu

Tablo 8'de görüleceği üzere, ortalama ve ortalama ücretin %33'ü çocuksuz iki çalışan açısından en büyük değişim Türkiye'de gerçekleşmiş, 2007'de %41,9 iken 2017'de %35'e düşmüştür.

Tablo 8: Ortalama ve Ortalama Ücretin %33'ü Çocuksuz İki Çalışanın Vergi Takozu (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	29,0	27,4	28,0	28,3	27,8	27,7	29,3	29,5	29,1	29,2	29,2
Almanya	46,9	46,4	45,9	44,8	45,5	45,5	45,1	45,1	45,2	45,3	45,4
Avustralya	24,1	23,5	23,1	23,1	22,9	23,5	23,2	23,5	24,2	24,4	24,5
Avusturya	45,6	45,7	44,4	44,5	44,8	45,1	45,3	45,5	45,5	43,5	43,5
Belçika	47,8	48,3	48,1	48,5	48,7	48,7	48,2	48,1	47,6	45,2	44,9
Çek C.	41,3	41,4	39,9	40,0	40,4	40,3	40,2	40,4	40,5	40,7	40,9
Danimarka	36,3	36,0	35,5	34,4	34,6	34,8	34,5	34,3	34,5	34,4	34,3
Estonya	37,6	37,0	38,0	38,8	39,0	39,2	38,8	38,9	38,0	37,9	38,1
Finlandiya	40,7	40,5	39,2	38,9	38,9	38,8	39,4	39,9	39,6	40,0	38,8
Fransa	44,4	46,0	46,1	46,1	46,2	46,4	44,9	44,4	43,6	42,7	42,1
Hollanda	34,2	34,7	33,9	34,2	34,1	34,5	36,5	34,8	33,1	32,7	32,8
İngiltere	30,8	29,6	29,1	29,3	28,4	27,8	26,7	26,1	25,9	26,0	26,0
İrlanda	15,5	15,6	17,3	18,2	19,4	20,2	20,7	20,9	20,2	19,8	19,8
İspanya	36,3	35,5	35,7	36,8	37,0	37,5	37,5	37,5	36,5	36,5	36,4
İsrail	20,6	19,0	17,7	17,4	17,3	17,0	17,0	17,6	18,1	18,5	18,3
İsveç	43,5	43,0	41,5	41,0	41,0	41,1	41,3	40,7	40,9	41,1	41,2
İsviçre	20,4	19,6	19,7	19,8	20,1	19,9	20,0	19,7	19,7	19,6	19,6
İtalya	42,7	43,2	43,4	43,9	44,4	44,6	44,8	43,3	42,8	42,8	42,7
İzlanda	27,0	27,6	26,0	28,6	29,6	29,4	29,9	29,9	30,4	30,5	30,0
Japonya	28,4	28,6	28,3	29,4	30,0	30,4	30,7	31,1	31,5	31,6	31,7
Kanada	28,0	28,1	27,3	27,2	27,5	27,6	27,9	28,4	28,4	28,2	27,7
Kore	18,6	19,0	18,6	19,2	19,6	20,0	20,4	20,5	20,8	21,0	21,2
Lüksemburg	26,8	26,6	25,9	26,2	27,9	27,6	28,4	28,8	29,5	29,6	27,9
Macaristan	50,7	50,4	49,5	43,8	46,8	47,4	47,7	49,0	49,0	48,2	46,2
Meksika	13,7	13,1	13,5	14,1	16,3	16,7	17,0	17,3	17,6	18,0	18,3
Norveç	35,1	35,1	34,9	34,8	35,1	34,8	34,7	34,2	34,1	33,5	33,2
Polonya	37,1	31,3	31,0	33,3	33,4	34,7	34,7	34,9	35,0	34,9	34,9
Portekiz	32,4	32,1	31,8	32,2	32,2	32,6	35,0	34,7	36,2	36,4	36,5
Slovak C.	35,4	36,0	33,1	33,6	35,7	36,6	39,1	39,3	37,6	37,7	37,7
Slovenya	41,4	40,4	39,9	40,1	40,2	40,1	40,0	42,9	43,0	43,0	43,2
Şili	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Türkiye	41,9	36,8	34,8	35,0	35,1	35,1	35,4	36,1	36,2	34,6	35,0
Y. Zelanda	20,1	19,1	16,9	15,9	14,8	15,2	15,7	16,0	16,2	16,5	16,7
Yunanistan	40,9	40,5	40,2	39,4	42,1	42,1	40,7	39,7	38,0	39,1	39,4
OECD Ort.	33,2	32,5	31,9	32,3	32,8	32,9	33,2	33,2	33,1	32,9	32,8

Kaynak: OECD, Taxing Wages, 2018, s. 162; 2008 ve 2009 rakamları OECD, Taxing Wages, 2016, s.156

Benzer şekilde İngiltere'de 2007'de % 30,8 iken 2017'de %26'ya; Macaristan'da 2007'de %50,7 iken 2017'de %46,2'ye düşmüştür.

Buna karşın, Meksika'da 2007'de %13,7 iken 2017'de %18,3'e; İrlanda'da 2007'de %15,5 iken 2017'de %19,8'e yükselmiştir.

Söz konusu değişimlere rağmen, 2007-2017 dönemi boyunca çocuksuz bekar çalışanların düşük, ortalama ve yüksek ücret düzeylerinde OECD genelinde vergi takozunun en yüksek olduğu ülke Belçika en düşük olduğu ülke ise Şili'dir.

Belçika'da bekârların vergi takozunun evli ve çocuklu çalışanlara göre daha ağır olması, bekârların sadece asgari geçim indirimi tutarı kadar gelirlerinin vergi dışı bırakılması ve başka bir indirim veya nakit yardımından faydalanmamalarından kaynaklanmaktadır. Evli ve çocuklu çalışanların ise, çocuk sayısına ve yaşına bağlı olarak yararlandıkları indirimler ve nakit yardımları vergi takozunu düşürücü etkiye yol açmaktadır. Aile indirimleri ve sosyal yardımlara rağmen vergi takozundaki yükseklik, işçi ve işveren sosyal güvenlik paylarının ve gelir vergisi oranlarının yüksekliği ile açıklanmaktadır (Gülşen vd, 2016: 24).

Şili’de vergi takozunun düşük olması ise, gelir vergisi oranlarının %5 ile %40 arasında değişmesi, bekâr çalışanların ortalama ücretin 1,25 katı kazanmaya başladıklarında gelir vergisi ödemeye başlamaları, bu düzeye kadar vergi takozunu oluşturan tek unsurun %7 oranındaki işçi sosyal güvenlik katkı payından oluşması, işverenlerin sosyal güvenlik katkı payı ödememeleri, emeklilik fonları ve işsizlik sigortası gibi zorunlu ödemelerin özel kuruluşlara yapılması ve tamamının işçinin ücretinden karşılanması, işverenler tarafından ödenen kıdem tazminatı ve çocuk yardımlarının vergi takozu hesabına dahil edilmemesinden kaynaklanmaktadır (Gülşen vd, 2016: 25).

B. Önemli Trendler

2007-2017 dönemi çocuksuz bekâr çalışanların vergi takozu oranlarının gelişimi farklı ücret düzeyleri açısından incelendiğinde, Türkiye’de özellikle düşük ücret elde eden çalışanların vergi takozunun 2007 yılına göre 2008 yılında önemli ölçüde düştüğü, 2009 ve 2015 yılları arasında artma eğilimi gösterdiği, 2016 yılında tekrar bir düşüş gösterdiği görülmektedir. Türkiye, söz konusu dönemde düşük ücretli bekâr çalışanların vergi takozunun en yüksek oranda (%7,9) azaldığı ülke olmuş, 2016 yılında OECD ortalaması olan %32,2’ye en yakın orana (%32,9) sahip olmuştur. Ortalama ücret düzeyi açısından da bir azalış söz konusu olmakla birlikte, en önemli değişim sadece 2008 yılında gerçekleşmiş, dönem itibariyle düşük ücretlerde gözlenen vergi takozu azalış oranına (%7,9) nazaran, %3,6 gibi daha düşük bir azalış gözlenmiştir. Yüksek ücret düzeyinde ise önemli bir değişim gerçekleşmemiştir.

Diğer OECD ülkelerinde çocuksuz bekâr çalışanların vergi takozundaki azalışları incelendiğimizde, düşük ücret düzeyinde Türkiye’yi Yeni Zelanda’nın izlediği gözlenmektedir. Ortalama ve yüksek ücret düzeyinde ise en önemli düşüş Macaristan’da gözlenmiştir.

Diğer OECD ülkelerinde çocuksuz bekâr çalışanların düşük, ortalama ve yüksek ücret düzeyleri açısından en yüksek artışın yaşandığı ülke İrlanda’dır. İrlanda’yı düşük ve ortalama ücret düzeylerinde Meksika, yüksek ücret düzeyinde ise İzlanda’daki artışlar izlemektedir.

Evlilik ve çocuk sayısı açısından incelediğimizde, çocuklu aile tiplerinin tamamında en dikkat çeken değişimin Polonya’da azalış yönünde gerçekleştiği ve Polonya’daki değişimin büyük ölçüde 2016 yılında ortaya çıktığı gözlenmektedir.

Evlilik ve çocuk sayısı açısından artış yönünde gerçekleşen değişimler çocuksuz bekâr aile tiplerine benzemekte olup, en yüksek değişimin gerçekleştiği ülkeler İrlanda, Meksika ve İzlanda’dır.

1. Türkiye

Türkiye’de vergi takozu, sekiz aile tipinin tamamında özellikle 2008 yılında önemli ölçüde değişim göstermiştir. Söz konusu değişim, 01.01.2008 tarihi itibariyle uygulanmaya başlanan “asgari geçim indirimi” ve 01.10.2008 tarihi itibariyle uygulanmaya başlanan “yüzde 5 SGK indirimi” ile açıklanabilir.

Asgari geçim indirimi

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 32’inci maddesine göre, “Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulanır. Asgari geçim

indirimi; ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için %50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için %10'u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için %7,5, üçüncü çocuk için %10, diğer çocuklar için %5'idir".

Önceki yıllarda uygulanan asgari geçim indiriminde "ilk iki çocuk için %7,5, diğerleri için %5" ifadesi yer almaktayken, 04.04.2015 tarihli ve 6645 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle, bu fıkra "ilk iki çocuk için %7,5" ifadesinden sonra gelmek üzere "üçüncü çocuk için %10" ibaresi eklenmiştir.

Asgari yaşam düzeyinin dikkate alınması adına 2008 yılında getirilen asgari geçim indirimi, gerçek bir yaşam düzeyini dikkate almaktan uzaktır (Gölçek vd, 2018:49).

Asgari geçim indirimi uygulamasının düşük ücret düzeylerindeki etkisi ortalama ve yüksek ücret düzeylerine göre daha yüksektir. Ücret düzeyi arttıkça etkinin azaldığı görülmektedir. Bunun nedeni, asgari geçim indiriminin ilgili yıl için belirlenen asgari ücretin brüt tutarı üzerinden hesaplanması ve mükellefin ücret düzeyine bağlı olmamasıdır. Dolayısıyla asgari geçim indiriminin vergi takozunu azaltıcı etkisi ücret düzeyi yükseldiğinde etkisini yitirmektedir.

Yüzde 5 SGK indirimi uygulamasına göre, 5510 sayılı Kanun'un 4(a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin, bu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılır. İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak bu Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Kuruma (SGK) vermeleri, sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarı yasal süresinde ödemeleri, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmaması şarttır.

Kurumu'n prim alacaklarını zamanında tahsil edebilmesini amaçlayan bu indirim, işletmelere gerek üretim maliyetlerinde gerekse işletme maliyetlerinde bir azalma yaratmaktadır. İşletmenin primlerini Kanun'da belirtilen şekilde ödemesi durumunda üretim ve işletme maliyetlerinde sosyal güvenlik primi işveren payının %5'i oranında bir azalma gerçekleşmektedir (Ozbek, 2012:90)

Düşük ücret düzeyinde 2016 yılında ortaya çıkan vergi takozu azalışı, ortalama ve yüksek ücret düzeylerinde gözlenmemektedir. Bu değişim ise, 01.01.2016 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanan "asgari ücret desteği" ile açıklanabilir.

Asgari ücret desteği, 2015 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma (SGK) verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde prime esas günlük kazancı 85 TL ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2016 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının, 2016 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim

ödeme gün sayısının, 2016 yılı Ocak ayı ile Aralık ayları için günlük 3,33 TL ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve Hazinece karşılanır şeklinde yürürlüğe girmiş ve destek tutarı artırılmak suretiyle halen uygulanmaktadır.

2. Polonya

Polonya'daki vergi takozu değişiminde, 1 Nisan 2016 tarihinden itibaren uygulanmakta olan "Family 500 Plus" adlı çocuk yardım programının önemli ölçüde etkili olduğu söylenebilir.

Programa göre, 0-17 yaş grubundaki iki veya daha fazla çocuğu olan her aile, çocuk başına aylık 500 PLN¹ evrensel ödemeye hak kazanır. Aylık net geliri kişi başı 800 PLN veya ailede engelli bir çocuk varsa aylık net geliri kişi başı 1200 PLN'ye kadar olan düşük gelirlili aileler, 0-17 yaş grubundaki ilk çocuk için de ayda 500 PLN yardımdan yararlanabilirler (Myck, 2016:3).

Çocuk yardımı yerel makamlar ve sosyal yardım merkezleri tarafından ödenmekte olup, programdan yararlanmak isteyen ailelerin her yıl belirtilen kurumlara başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Programın amacı, çocuk yetiştirmede aileye yardımcı olmanın yanında, Polonya'da doğum oranının artırılmasıdır (Wiśniewska, 2017:491).

Yapılan yardımın Polonya'daki net asgari ücretin üçte biri değerinde olması (Magda, 2018: 3), Tablo 4'de görüleceği üzere, özellikle iki çocuklu bekar düşük ücretli çalışanlarının vergi takozunu önemli ölçüde azaltmış ve 2016 yılından itibaren negatif değere düşürmüştür.

3. Macaristan

Macaristan'da dikkat çeken en önemli özellik, çocuksuz bekâr çalışanların, vergi indirimi, vergi kredisi veya nakit transferleri hakkına sahip olmamaları (Onorato, 2016: 279) ve hangi ücret düzeyinde olurlarsa olsunlar aynı vergi takozuna tabi olmalarıdır. Tablo 1,2,3 ve 8 de görüleceği üzere, 2013 yılından itibaren tüm çocuksuz bekâr çalışanlarda vergi takozu oranları eşit hale gelmiştir. Hatta 2014 yılından itibaren çocuksuz evli çalışanların vergi takozu da aynı orandadır. Macaristan'da vergi takozunu belirleyen temel unsur çocuk sahibi çalışanların eşinin çalışıp çalışmaması, ücret düzeyi ve çocuk sayısıdır.

4. İrlanda, Meksika ve İzlanda

İrlanda'da 2007-2017 dönemi vergi takozu oranları artmakla birlikte, vergi takozunun birçok OECD ülkesinden düşük olmasının nedeni, vergi kredileri ve belirli koşullar altında toplam vergileri bile aşabilecek düzeydeki nakit avantajlarıdır (Cundić, 2016: 215).

İrlanda, Meksika ve İzlanda'daki vergi takozu artışları, gelir vergisindeki artışlardan kaynaklanmaktadır. Nitekim, toplam vergi takozu içerisinde İrlanda'da 2007'de %8,5 paya sahip olan gelir vergisi payı 2017'de 13,9'a; Meksika'da 2007'de %3,3 iken 2017'de %8,8'e ve İzlanda'da 2007'de %23,1 iken 2017'de 26,5'e ulaşmıştır. Söz konusu dönemde sosyal güvenlik primlerinde önemli bir değişim gözlenmemiştir (OECD, 2008-2018).

¹ 500 PLN = 500 Polonya Zlotisi = Yaklaşık olarak 120 Euro

SONUÇ

Türkiye’de 2007-2017 dönemi çalışanların vergi takozunu azaltıcı yönde gerçekleştirilen en önemli düzenleme “asgari geçim indirimi” uygulamasıdır. 2008 yılı başından itibaren uygulanmaya başlanan asgari geçim indirimi, çalışmamızda yer alan 8 aile tipinin tamamında vergi takozunu azaltıcı etkiye sahiptir. Fakat, asgari geçim indiriminin, tüm çalışanlar için, ilgili yıl asgari ücret tutarı üzerinden hesaplanıyor olması, düşük, ortalama ve yüksek ücret düzeylerinde farklı etkiye yol açmaktadır. En yüksek etki düşük ücret düzeyinde ortaya çıkarken, en düşük etki yüksek ücret düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Nitekim, 2007-2017 dönemi OECD verilerine dayanarak yaptığımız incelemede, 2008 yılından itibaren Türkiye’de tüm aile tiplerinde vergi takozunun düştüğü, ama özellikle çocuklu ve çocuksuz bekâr çalışanların düşük ücret düzeyinde bu etkinin en yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Türkiye’de 8 aile tipi içerisinde vergi takozunun 2017 yılı itibariyle en yüksek olduğu aile tipi çocuksuz bekâr yüksek ücretlilerdir. Bu durum, Gelir Vergisi’nin artan oranlı tarife yapısıyla açıklanabilir. Oysa, Macaristan’a baktığımızda, 2013 yılından itibaren çocuksuz bekâr çalışanların tüm ücret düzeylerinde, 2014 yılından itibaren ise çocuksuz evli ve bekâr çalışanların tüm ücret düzeylerinde vergi takozunun aynı oranda olduğunu görüyoruz. Gelir Vergisi, ülkemizde, sadece ücret gelirleri için düz oranlı bir yapıya dönüştürülebilir veya asgari geçim indirimi çalışanın gelirine endekslenebilir. Her iki düzenleme de, düşük ve yüksek ücret düzeyleri arasındaki vergi takozu farkını azaltacaktır.

Birçok ülkede gelir vergisi tarifesi artan oranlı olmakla birlikte, ücret gelirlerinin belirli bir tutarının vergi kapsamı dışında tutulduğu görülmektedir (Gölçek, 2018: 49). Türkiye için de böyle bir uygulama söz konusu olabilir. Belirli bir ücret düzeyine kadar ücret gelirlerinin vergi kapsamı dışında kalması, asgari geçim indiriminin yetersizliğini giderebilecektir.

2008 yılından itibaren uygulanan “%5 SGK indirimi” ve 2016 yılından itibaren uygulanan “asgari ücret desteği” vergi takozunu düşüren, fakat işveren yükümlülüklerini azaltarak vergi takozunu düşüren uygulamalardır. Bu uygulamalar her ne kadar istihdamı artırıcı etkiye sahip olsalar da, çalışanın net ücreti üzerinde artırıcı bir etkileri bulunmamaktadır.

Oysa, diğer OECD ülkelerinde vergi takozunu azaltıcı yönde yapılan düzenlemelerin büyük ölçüde çalışanın gelirini ve özellikle çocuklu çalışanların gelirlerini arttırmaya yönelik gerçekleştirildiği görülmektedir. Polonya’da 2016 yılından itibaren uygulanmaya başlanan “Family 500 Plus” programı, 2007-2017 döneminin en radikal düzenlemesidir. Program, çocuklu çalışanların geçimini kolaylaştırmak, çocukların daha iyi şartlarda yetiştirilmesini sağlamak ve ülke bazında doğurganlık oranını arttırmak gibi birçok amaca hizmet etmektedir. Türkiye’de 2007-2017 dönemi yapılan düzenlemeler incelendiğinde, asgari geçim indirimi uygulaması dışında çocuk yardımı olarak nitelendirilebilecek önemli bir düzenleme bulunmamaktadır. Özellikle çocuk sahibi ve eşinden ayrılmış veya eşi vefat etmiş bekâr çalışanların vergi takozunun, Yeni Zelanda, Kanada ve

İrlanda'da dönem boyunca, Avustralya'da 2017 hariç dönem boyunca, Polonya'da 2016 yılından itibaren negatif değere sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise bu oran dönem boyunca %30'un üzerinde ve OECD ortalamasının iki katından fazladır.

Sonuç olarak, Türkiye'de 2007-2017 dönemi gerçekleştirilen asgari geçim indirimi dışındaki düzenlemelerin, büyük ölçüde işverenin toplam işgücü maliyetini düşürmeye ve istihdamı artırmaya yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Diğer OECD ülkelerinde olduğu gibi, çocuklu ve özellikle çocuklu bekâr çalışanlara yönelik çocuk yardım programlarının uygulanmaya başlanması ve asgari geçim indirimi uygulamasının daha gerçekçi bir yapıya kavuşturulması kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

- Cundić M. (2016), Tax wedge in Croatia, Italy, Ireland, the Netherlands and Spain, *Financial Theory And Practice*, 40 (2), 201-230
- Çelikkaya A. (2013), OECD Üyesi Ülkelerde Emek Üzerindeki Vergi Yükünün Gelişimi ve Türkiye Üzerine Bir İnceleme, *TİSK Akademi Dergisi*, 8 (16), 68-91
- Gölçek A.G., Selçuk I.Ş. & Köktaş A.M. (2018), Türkiye ve Seçilmiş Avrupa Birliği Ülkelerinde Asgari Yaşam Düzeyi: Gelir Vergisi Tarifelerin Özelinde Bir İnceleme, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11 (2), 40-50
- Hodge S. A. & Hickman B. (2018), The Importance of the Tax Wedge on Labor in Evaluating Tax Systems, https://files.taxfoundation.org/20180913095728/Global-Primer_tax_wedge.pdf, (Erişim Tarihi: 17.12.2018)
- Gülşen M. İ. & Öztürk, Ş., (2016), Türkiye ve Seçilmiş OECD Ülkelerinde Ücretler Üzerindeki Vergi Takoğu ve Medeni Durumun Vergileme Üzerine Etkileri, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2 (2), 13-26
- Magda I., Kietczewska A. & Brandt N., (2018), The "Family 500+" Child Allowance And Female Labour Supply In Poland, *OECD Economics Department Working Papers No:1481*
- Myck M. (2016), Estimating Labour Supply Response to the Introduction of the Family 500+ Programme, *Centre For Economic Analysis (CenEA) Working Paper Series WP01/16*,
- OECD (2006), *Society at a Glance: OECD Social Indicators*,
- OECD (2008-2018), *Taxing Wages*, OECD Publishing, Paris
- Onorato M. (2016), Tax wedge in Croatia, Austria, Hungary, Poland and Greece, *Financial Theory And Practice*, 40 (2), 265-288
- Özbek Y. (2012), Sosyal Güvenlik Primi İşveren Payı İndirimlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Uygulamalar ve Bir Öneri, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 53, 87-102
- Tansöker L. R. (2017). Türkiye'de Kayıt Dışı İstihdamın Vergi Takoğu Açısından Değerlendirilmesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15 (30). 309- 334
- Wiśniewska A., Musiał M. & Świecka B., (2017), The Program "Family 500 Plus" – Implications For Household Finance In Poland, *CBU International Conference On Innovations In Science And Education*, March 22-24, 2017, Prague, Czech Republic, 490-494

SUMMARY

Tax wedge is a term which states the difference between workers' take-home pay and what it costs to employ them. The withholdings from the gross wage and the change in the obligatory payment made by the employer affect the tax wedge. It is agreed that this change in tax wedge affects the labour cost, unemployment and the shadow employment. Therefore, tax wedge rates is a significant indicator of the labour cost, unemployment and the shadow

employment in international comparisons. In this study, the tax wedge rates in Turkey and other OECD countries are analysed comparatively, and the regulations leading to the increase and reduction of tax wedge in different countries are assessed. The aim of this study is to make some suggestions for Turkey by means of the experiences from different countries.

In the study, the changes of tax wedge rates between 2007 and 2017 have been analysed based on the eight different family types in accordance with the classifications in the reports of OECD. In the analysis, it has been observed that all tax wedge rates in all family types in Turkey have been reduced as of 2008. The most significant reduction in tax wedges in Turkey has been observed in the low wage single workers with and without child. The reduction in high wage workers has been observed to be quite low.

The most significant regulation reducing the tax wedge in favor of the workers between 2007 and 2017 is the minimum living allowance. Other regulations mostly aim at reducing the burden for employers and boosting the employment. The regulations in other OECD countries, however, are known to aim at increasing the life standards and the number of children. Child benefits in Turkey are rather lower than those of other OECD countries.

The tax wedge of the single workers with child in Turkey is over twice more than the average of OECD countries. But this rate is of negative value in New Zeland, Canada, Australia, Ireland and Poland. There haven't been any regulations on this issue in Turkey yet.

To sum up, it can be said that between 2007 and 2017, the regulations in Turkey except for the minimum living allowance aim largely at reducing the labour cost of the employers and boosting the employment. As in other OECD countries, it is urgent that child benefits for the workers with child and especially the single workers with child be put into practice in Turkey. It is also urgent that the minimum living allowance be restructured to make it more functional.